

Бакир Баяхунов

Жұмбақ өлең

Песни-загадки

**на фольклорные тексты,
записанные Талигой Бекхожиной**

**для смешанного хора
без сопровождения**

**Редакция казахского текста
Айнур Машимбаевой**

**Алматы
2024**

Авторская аннотация

«Жұмбақ өлең» (Песни-загадки) для смешанного хора без сопровождения на казахские народные тексты, записанные Талигой Бекхожиной, были созданы в 1986 г. В течение нескольких месяцев произведение разучивалось хормейстерами Государственной хоровой капеллы Казгосфилармонии Гульжазирой Ахметовой и Сауле Утебаевой, исполнялось в концертном сезоне 1986/87 гг. По предложению руководителя коллектива Анатолия Васильевича Молодова был сочинён вариант с участием небольшого ансамбля народных инструментов и солиста-баритона. К сожалению, партитура в моём архиве не сохранилась. В 2023 г. я обнаружил в ютуб фрагмент хорового цикла, записанный в Астане, театрализованный, костюмированный. Предпочитая первоначальную редакцию «Жұмбақ өлең», полагаю необходимым трактовать произведение как народное сценическое действие, не исключая эпизодической поддержки пения народными инструментами путём дублирования хоровых партий. Эти соображения побудили меня осуществить нотный набор сочинения, ранее не издававшегося. Благодарю за помощь в подготовке файла проректора КНК им. Курмангазы Г. Б. Абдрахман, педагогов А. Ж. Машимбаеву, Г. К. Секеева.

25 апреля 2024 г.

Памяти Анатолия Васильевича Молодова

Жұмбақ өлең Песни-загадки

редакция казахского текста
Айнур Машимбаевой

Бакир Баяхунов
слова народные *

Moderato ♩ = 100 **I**

Soprani *f* *dim.* *p*
Ya!

Alt *mf*
Ес - кен - дір жер - ден тап - кан

Tenori *f* *dim.* *p*
Ya!

Bassi

Смысловой перевод: Где добытое Искандером золото

*Тексты записаны Талигой Бекхожиной,
опубликованы в книге «Қазына» – Алма-Ата, 1979.

5

ал - тын, кү - міс, пен - де - ніз о - ны біл - ген

и серебро, не странствуя трудно

«Жұмбақ өлең»

8

Кө - тер - ген

о - ңай е - мес, Кө - тер - ген

о - ңай е - мес, Кө - тер - ген

о - ңай е - мес, Кө - тер - ген

узнать. Держит

11

жер - мен көк - ті бір көк ө - гіз, ас - ты те - ңіз.

жер - мен көк - ті бір көк ө - гіз, ас - ты те - ңіз.

жер - мен көк - ті бір көк ө - гіз, ас - ты те - ңіз.

жер - мен көк - ті бір көк ө - гіз, ас - ты те - ңіз.

землю и небо синий бык, а внизу— море.

«Жұмбақ өлең»

14

mf

Кө - зім - мен көк ө - гіз - ді көр - ге - нім жоқ,

Своими глазами синего быка не видел,

17

*или «біл-гір-ден» (знаток).

mp

мол - да - дан* кі - тап аш - қан ес - ту - і - міз көп.

mp

жоқ. **attaca**

о нём слышал от муллы-книжника.

«Жұмбақ өлең»

II

Moderato ♩ = 110, tempo giusto

20 *mp*

Ту - а - ды ай - мен бір - ге

Рождается вместе с луной

23 *mf*

бір мү - йіз - ден, ай - нал - ған

mp бір мү - йіз - ден,

mp бір мү - йіз - ден,

mp бір мү - йіз - ден,

рог,

крутится

«Жұмбақ өлең»

26 *accel.*

жер - дің жү - зин бір ди - ір - мен,
ай - нал - ған жер - дің бір ди - ір - мен,

вокруг Земли мельница,

29 *rit.* *a tempo*

бір ди - ір - мен, і - шін - де
бір ди - ір - мен, і - шін - де
бір ди - ір - мен, бір ди - ір - мен,
бір ди - ір - мен, бір ди - ір - мен,

а внутри

«Жұмбақ өлең»

32

кыл - дан нә - зік ар - қа - ны бар,
кыл - дан нә - зік ар - қа - ны бар,
і - шін - де.

mf
Ар - қан - ды

нить тоньше волоска.

Какой

35

қо - лы сың - ғыр кім и - ір - ген? Мін - ге - нім
Мін - ге -

умелец сплёл эту нить?

Я езжу

«Жұмбақ өлең»

38 *mf*

жа - ны - ма

дә - йім ме - нің ақ ат дә - йім жа - ны -

нім, ме - нің ақ ат дә - йім

всегда на белом коне, приятно

42 *mf*

жақ - сы жол - дас жа - ғад(ы) дей - мін. Кем а - қыл

жа - ны, жол - дас. Кем а - қыл

ма, жол - дас. Кем а - қыл

*) гласная «ы» не поётся. Кем а - қыл

мне, когда рядом друг. Хочешь знать

«Жұмбақ өлең»

45

сен сұ - ра - саң, мен ай - та - йын: ше - шу - і

сен сұ - ра - саң, мен ай - та - йын: ше - шу - і

сен сұ - ра - саң, ше - шу - і

сен сұ - ра - саң,

истину, я отвечу:

разгадка

48

жұм - ба - ғың - ның -

жұм - ба - ғың - ның -

жұм - ба - ғың - ның - са - ғат,

жұм - ба - ғың - ның - са - ғат дей -

загадки -

это часы.

«Жұмбақ өлең»

51 *f*

са - ғат дей - мін, са - ғат дей - мін.
са - ғат дей - мін, са - ғат дей - мін.
мін. attаса

ЭТО ЧАСЫ.

Sostenuto ♩ = 90

III

53

Е - мен е - кен, ен - де - ше,
Е - мен е - кен, ен - де - ше,

Крепкий дуб,

значит,

«Жұмбақ өлең»

55

tr
е - мен е - кен ен - де - ше,
tr
е - мен е - кен ен - де - ше,
tr
е - мен е - кен, е - кен.

крепкий дуб,

58

е - мен е - кен, ай.
е - мен е - кен, ай.
mf
е - мен жо - лың сұ - ра - саң -
mf
е - мен жо - лың сұ - ра - саң -

Спрашиваешь про путь к дубу –

«Жұмбақ өлең»

60

mf тө - мен е - кен, ай,
mf тө - мен е - кен, ай,
dim. тө - мен е - кен, *mf* е - кен, ай,
dim. тө - мен е - кен, *mp* ай, *mf* е - кен, ай,

ВНИЗУ ОН.

62

mp Кө - ме - ке - йің кө - сіл - ген
mp Кө - ме - ке - йің кө - сіл - ген
mp Кө - ме - ке - йің кө - сіл - ген
mp Кө - ме - ке - йің кө - сіл - ген

Если ты даровитый

«Жұмбақ өлең»

64

а - қын бол - саң, жер мен көк - ті

а - қын бол - саң, жер мен көк - ті

а - қын бол - саң, жер мен көк - ті

а - қын бол - саң, жер мен көк - ті

акын, скажи, что Землю

più mosso

66

кө - тер - ген не - мен е - кен, ай.

кө - тер - ген не - мен е - кен, ай.

кө - тер - ген не - мен е - кен, ай.

кө - тер - ген не - мен е - кен, ай.

и Небо держит?

IV

68 Allegretto ♩ = 80

mp *p* *p*

А, ой, ой,

8 Бір нәр - се өн бо - йын - да ти - е - гі бар, ой, оу,

Есть вещь одна – с зубами,

70 *cresc.* *mf*

cresc. *mf* *mf* *mf*

и - е - гі бар, ой, сәу - лем, и - е - гі бар, ой, сәу - лем, те - мір ден сал - бы - ра - ған и - е - гі бар, ой, сәу - лем, и - е - гі бар, ой, сәу - лем,

с железной челюстью отвисшей,

«Жұмбақ өлең»

72

а,
а,
са - ба - ғы бі - рі қол - да, бі - рі бел - де, оу,
а,

The musical score for measures 72-73 consists of four staves. The first two staves are vocal lines, both starting with a whole note 'а' followed by a half rest. The third staff is the vocal line with lyrics: 'са - ба - ғы бі - рі қол - да, бі - рі бел - де, оу,'. The fourth staff is the bass line, starting with a whole note 'а' followed by a half rest. The time signature changes from 5/4 to 4/4 between measures 72 and 73.

один конец в руке, другой – на поясе,

74

а - дам - ға әр уа - қыт - та ке - ре - гі бар, ой, сәу - лем.
а - дам - ға әр уа - қыт - та ке - ре - гі бар, ой, сәу - лем.
а - дам - ға әр уа - қыт - та ке - ре - гі бар, ой, сәу - лем.
а - дам - ға әр уа - қыт - та ке - ре - гі бар, ой, сәу - лем.

The musical score for measures 74-77 consists of four staves. Each staff contains a vocal line with the lyrics: 'а - дам - ға әр уа - қыт - та ке - ре - гі бар, ой, сәу - лем.'. The time signature is 4/4. The melody is consistent across all four staves.

человеку всегда нужна.

«Жұмбақ өлең»

76

Е - сік ал - ды до - ла - на,
до - ла - на же - мей бо - ла - ма,
до - ла - на же - мей бо - ла - ма,

Боярышник перед домом, а ягоду можно ли есть.

78

жақ - сы сәу - лем бол - ма - са -
бол - ма - са -
жа - ман - дар - ға жо - ла - ма.
жа - ман - дар - ға жо - ла - ма.

Нет достойного рядом – с нечестивым не водись.

«Жұмбақ өлең»

Шешуі (Отгадка)

80

mf
Бұл - жү - ген ки - гі - зе - ді а - дам ат - қа, оу,
mf
Бұл - жү - ген ки - гі - зе - ді а - дам ат - қа, оу,
mf
Бұл - жү - ген ки - гі - зе - ді а - дам ат - қа, оу,
mf
Бұл - жү - ген ки - гі - зе - ді а - дам ат - қа, оу,

Это уздечка, которой взнуздывают коня,

82

cresc.

ке - ре - гі бар е - мес - пе а - дам - зат - қа, ой, сәу - лем.
ке - ре - гі бар е - мес - пе а - дам - зат - қа, ой, сәу - лем.
ке - ре - гі бар е - мес - пе а - дам - зат - қа, ой, сәу - лем.
ке - ре - гі бар е - мес - пе а - дам - зат - қа, ой, сәу - лем.

ой, как нужна она всаднику.

«Жұмбақ өлең»

84 *f*

Бол - ған - да тіз - гін қол - да, шыл - быр бел - де, оу,
Бол - ған - да тіз - гін қол - да, шыл - быр бел - де, оу,
Бол - ған - да тіз - гін қол - да, шыл - быр бел - де, оу,
Бол - ған - да тіз - гін қол - да, шыл - быр бел - де, оу,

Когда поводья в руке, а привязь на поясе,

86 *rit.*

ау - ыз - дық сал - бы - ра - ған е - кі жақ - қа, ой, сәу - лем.
ау - ыз - дық сал - бы - ра - ған е - кі жақ - қа, ой, сәу - лем.
ау - ыз - дық сал - бы - ра - ған е - кі жақ - қа, ой, сәу - лем.
ау - ыз - дық сал - бы - ра - ған е - кі жақ - қа, ой, сәу - лем.

удила отвисают по обе стороны.

«Жұмбақ өлең»

V

88 **Allegro** ♩ = 110 *mp*

А - лыс пе - нен жу - ық - ты

Дң,

Дң,

Далёкое и близкое

91 *)

жорт - пай біл - ген бар - м(а)е - кен?

А - щы ме - нен

дң, дң, дң.

дң, дң, дң.

без конской рыси кто изведал?

Горькое

*) слог «а» не поётся.

«Жұмбақ өлең»

94

тұ - шы - ны. *)

тұ - шы - ны, тат - пай біл - ген бар - м(а)е - кен?

*) гласная «а» не поётся.

и пресное, не пробуя еды, кто познал?

97

қан - жы - ға - сын қан қыл - май, жор - ға мін - ген

Седлом не поранив (коня), кто ездил

«Жұмбақ өлең»

100

Musical score for measures 100-102. The score is in 8/8 time and B-flat major. It features a vocal line and a bass line. The vocal line starts with a whole rest in measure 100, followed by a quarter note in measure 101, and then a series of eighth notes in measure 102. The bass line follows a similar pattern. Dynamics include *mf* and *mf*. The lyrics are: бар - м(а)е - кен? Те - бін - гі - сін тер қыл - май

на иноходце?

Потника не загрязняя,

103

Musical score for measures 103-105. The score is in 8/8 time and B-flat major. It features a vocal line and a bass line. The vocal line has a whole rest in measure 103, followed by a quarter note in measure 104, and then a series of eighth notes in measure 105. The bass line follows a similar pattern. Dynamics include *tr*. The lyrics are: Ұ - зын, ұ - зын, тұл - пар мін - ген бар - м(а)е - кен?

кто ездил верхом?

Дорога длинна,

«Жұмбақ өлең»

106

Ұ - зын жол, ұ - шы - ғы - на шық - қан бар - м(а)е - кен?
Е - кен, бар - м(а)е -

длинна, кто достиг её конца?

109

Қа - йық пе - нен Жа - йық - тың ба - сын бу - ған
Жа - йық - тың,
кен, Жа - йық - тың,
кен, тың,

Кто на лодке добрался до устья Яик-реки?

«Жұмбақ өлең»

112

бар - м(а)е - кен?
бар - м(а)е - кен?
Бар?
Бар?
А - лыс пе - нен жу - ық - ты

Даль и близь, не оседлав

115

а - шы - ме - нен
жорт - пай біл - ген Қа - ны - бек, а - шы - ме - нен
коня, предчувствует Каныбек,
горькое

«Жұмбақ өлең»

118

тұ - шы - ны, тат - пай біл - ген Қа - ны - бек.

тұ - шы - ны, тат - пай біл - ген Қа - ны - бек.

и пресное, не распробовав, угадывает Каныбек.

121

mf

Қан - жы - ға - сын қан - қыл - май, жор - ға мін - ген

Қа - ны - бек, Қа - ны - бек, ой,

Қа - ны - бек, Қа - ны - бек, ой,

Седлом не поранив коня, скакал на иноходце

«Жұмбақ өлең»

124

Қа - ны - бек. Те - бін - гі - сін тер қыл - май

Қа - ны - бек. тер қыл - май

Қа - ны - бек. Те - бін -

Каныбек.

Потника не загрязняя, мчался

127

тұл - пар мін - ген Қа - ны-бек. Ұ - зын, ұ - зын, 3

тұл - пар мін - ген Қа - ны-бек. Ұ - - -

ін - сін. Қа - ны-бек. Ұ - зын, ұ - зын, 3

Ұ - зын, ұ - зын, 3

верхом Каныбек.

Длинный

«Жұмбақ өлең»

130

Ұ - зын - жол, Ұ - шы - ғы - на шық - қан жо - лау - шы,
зын жол, Ұ - зын жо - лау - шы,
Ұ - зын - жол, Ұ - шы - ғы - на шық - қан жо - лау - шы,
Ұ - зын - жол, Ұ - шы - ғы - на шық - қан жо - лау - шы,

путь до конца одолеет только

133

жо - лау - шы. Қа - йық пе - нен Жа - йық - тың
жо - лау - шы. Қа - йық пе - нен Жа - йық - тың
жо - лау - шы. Қа - йық пе - нен Жа - йық - тың
жо - лау - шы. Қа - йық пе - нен Жа - йық - тың

странствующий.

На лодке до устья Яик-реки

«Жұмбақ өлең»

136

ба - сын бу - ған ол, ба - сын - бу - ған.

ба - сын бу - ған ол, ба - сын - бу - ған.

ба - сын бу - ған ол, ба - сын - бу - ған.

ба - сын бу - ған ол, ба - сын - бу - ған.

доберётся он.

Хор постепенно покидает сцену, звучат отголоски песен. Пение продолжается за сценой.

Один из хористов играет на бубне, применяя отдельные удары, ритм двух шестнадцатых с восьмой, тремоло в соответствии с ритмикой партитуры.

139 Moderato ♩ = 100

Ту - а - ды ай - мен

А. Ту - а - ды ай - мен

Е - мен е - кен, ен - де - ше е - мен е - кен,

«Жұмбақ өлең»

143

бір - ге бір - мү - йіз - ден, бір - мү - йіз - ден,
mf Са - ғат дей - мін, са - ғат дей - мін,
бір - ге бір. Бір нәр - се он бо - йын - да,
е - кен, ай.

146

е - мен е - кен ен - де - ше, е - мен е - кен, ай,
е - мен е - кен ен - де - ше, е - мен е - кен, ай,
бір нәр - се он бо - йын - да,
Е - мен е - кен ен - де - ше,

«Жұмбақ өлең»

148

е - мен е - кен, ай,
е - мен е - кен, ай,
8 бо - йын - да, ай,
3
е - мен е - кен, ай,

Detailed description: This block contains the musical notation for measures 148, 149, and 150. It consists of four staves: three vocal staves (Soprano, Alto, Tenor) and one bass line. The key signature has three flats (B-flat, E-flat, A-flat), and the time signature is 4/4. The lyrics are: "е - мен е - кен, ай," (I have been, oh), "е - мен е - кен, ай," (I have been, oh), "8 бо - йын - да, ай," (8 on the way, oh), "3" (a triplet marking), and "е - мен е - кен, ай," (I have been, oh).

150

е - мен е - кен, ай,
е - мен е - кен, ай,
8 ай, бо - йын - да.
ай.

Detailed description: This block contains the musical notation for measures 150, 151, and 152. It consists of four staves: three vocal staves (Soprano, Alto, Tenor) and one bass line. The key signature has three flats (B-flat, E-flat, A-flat), and the time signature is 4/4. The lyrics are: "е - мен е - кен, ай," (I have been, oh), "е - мен е - кен, ай," (I have been, oh), "8 ай, бо - йын - да." (8 oh, on the way.), and "ай." (oh.).